

RUBIN (22) *sb m*

sg N rubin (5). $\diamond$ *G* rubinu (1). $\diamond$ *A* rubin (2), [rubina]. $\diamond$ *I* rubinem (4); -em (1), -(e)m (3). $\diamond$ *pl N* rubiny (4). $\diamond$ *G* rubin(o)w (4). $\diamond$ *I* rubiny (2), [rubinami]

Sł stp, Cn notuje, *Linde* bez cytatu.

1. *min. Ceniony kamień szlachetny o czerwonej barwie, też ozdoba z tego kamienia; amethystizon carbunculus, pyropus, rubinus Cn (21) : Iedennaſti Alſpant, [...] Zawieſzenie Kniemu, W nim litera C wielkie s ſtuk Diamentowich. A nad nim Corona s Rubinow. i perla zawieſzona Saczowań na talár 800 WyprKr 8, 12; tákież y owego oſzukániem w.m. nie názwowiefz/ kiedy dobry złotnik/ wziáwſzy Rubin/ kthory ſycz [= dosyc] był piękny/ oláďą foremną/ [...] vczyini gi dobrze czudnieyſzy GórnDworz N5v; CiekPotr 29; [Carbunculus ametystizon Pyropus Rubin Rubinek ArtNom M8; Volck Yyyv].*

W połączeniach szeregowych (również dwuelementowych) z nazwami innych kamieni (7): Wyſzłá páni s páłacu by ſie roſwieciło/ Aż iákoſ przyſtráſznieyſzym ná nię pátrzyć było. Ano ſie ſłná Száfiry/ Rubiny/ Szmárági/ Dyámenty rozliczne á koſztowney wagi. RejWiz 25v, 11v, 113; WyprKr 15; iefli bárzo drogi kámieñ naydzie [kupiec turecki] nie dadzą go od ſiebie wynieſć/ chyba podleyſze/ iáko Száfiry/ Rubiny/ Amátyſty/ Topáziony/ Iácynkty/ Smárágdy/ y wiele innych. BielKron 268v; Tym ludziom/ ty Stániſłáwie/ Chceſzli ſię záchowác práwie/ Nie ſzáfirem/ nie rubinem/ Ale ié ćci dobrym winem. KochFr 127; ZbylPrzyg A2; [InwKatWaw 19].

W przeciwstawieniu: »rubin ... prosty kamień« (1): Pátrż ná Száfir/ ná Rubin/ á ná proſty kámieñ/ Iuż ciężkoſć/ ciemnoſć/ gruboſć/ wnet obaczyſz ná nim. RejWiz 113.

W porównaniu (1): Názáreyſcy iego czyſztſzy byli niź ſnieg/ á bielſzy niź mleko/ rumieñſzey byli bárwy niź rubin [quam gemmae]/ á piękniey wypráwieni niź ſzáfir. BibRadz Thren 4/7.

Wyrażenia: [»rubin aptekarski«: (nagł) Oszacowanie towarów kupca wrocławskiego Jana Freybergera (-) [...] ligni aloës ćwierć za gr 24, 5 łutów rubinów aptekarskich InwMieszcz 1561 nr 100.]

»rubin drogi« (1): Szkodá/ że też v nołá nie záwieſi czego/ Tákeż koſztowney perły/ rubinu drogiego. ZbylPrzyg A2.

[»pierścionek, pierścień z rubinem«: pierścionek z turkuskiem fl. 5, pierścionek z rubinem fl. 12 InwMieszcz 1569 nr 152; pierścień z rubinem fl. 3 InwMieszcz 1586 nr 274.]

Zestawienie: »ballas rubin« = odmiana rubinu o bladoczerwonej barwie [szyk 5:2] (7): K niemu [alzbantowi, tj. ozdobnemu naszyjnikowi] zawieſzenie, w nim tablicza safirowa wielka, na wierzchu Rubin ballas. A okolo piecz perel WyprKr 8v; Dwanaſti Alſpant, w nim dzieſecz Ballas rubinow i perel oſmnaſcznie WyprKr 8v, 9, 11 [2 r.], 20, 20v.

Przen (2) :

[W połączeniu szeregowym z nazwami innych kamieni: Przyimifz miłoſć twoiá ſáłkáwie ten dar miáłto kámienya drogiego/ á przeczytay ſłowá Sáłomoná mądrogo/ á naydzyecie wnich Smárágá/ Turkufá/ y Rubiná dáłeko koſłtowneyſzyego. HierWielEccleWiet [2].]

a) Źart.: Siniec (1) :

Szereg: »rubin, perła« (1): Ale pátrż gdy sie łpiją [...] Rozmáite przyłmáki s tych rołkołzy rołtá/
Ten idzye z biálá máłciá/ drugi zá nim s krołtá. Bo temu oczý ielzçze z wieczorá podbili/ Temu sie
też ná czele perły wyłádzily. Idzye łwietno z rubiny s perlámi iáko pan *RejWiz* 15v.

b) Obscenum (1) :

Zwrot: »rubinem zasadziç« (1): PAni pilnie ná czapkę z zaponką pátrżálá/ Ten rzekł/ iełt
záwiefzenie do niey był widziálá. Páni rzekłá/ á coż tám ołobnego będzie/ Ten rzekł iż biálým
łmálcem opráwiono włzędzie. A ná końcu Rubinem wielkim záłádzono *RejFig* Bb3v.

c) [Rumieniec: więç iż łye w nim [*w obżercy*] krwie zbytnie náturze przeciwnéy/ to iełt
phlegmiłtény/ melánkolicznény grubéy á łpalonény národziło/ która náturę oziábia/ [...] y to co oczymá
baczyłz/ ná twarz wyłtępuie/ płeç rubinámi háłtuiác/ przez łkóre sie drze *OczkoPrzymiot* 31.]

2. n-pers (1) :

Zestawienie (1): Catherina filia Joannis Rubin de Karczicze [...] recognovit łłch [...] *LibMal*
1551/164v.